

ANGVSTIA 28, 2024

ANGVSTIA

28

Revista
Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni

Editura ANGVSTIA
Sf. Gheorghe
2024

Redactor șef

ALEXANDRU POPA

Colegiu de redacție

DAN-LUCIAN BUZEA

LUCIAN DAVID

COSMINA-MARCELA OLTEAN

Orice corespondență se va trimite pe adresa:
Please send any mail to the following address:

MUZEUL NAȚIONAL AL CARPAȚILOR RĂSĂRITENI

Sfântu Gheorghe, Str. Gábor Áron nr. 16

520008, jud. Covasna

Telefon/fax: +40 267 314139

e-mail: secretariat@mncr.ro

web: angvstia.mncr.ro

ISSN 2602 – 0653

ISSN-L 1454 – 8275

Cuprins – Table of Contents

STUDII ȘI CERCETĂRI DE ARHEOLOGIE (*Archaeological studies and researches*)

Valerii KAVRUK, Dan-Lucian BUZEA, PUSKAS József, Dan ȘTEFAN, Maria-Magdalena ȘTEFAN, Radu ZĂGREANU, Raport de cercetare arheologică preventivă în situl arheologic Băile Figa, oraș Beclean, județul Bistrița-Năsăud (*Report on rescue archaeological researches in the archaeological site of Băile Figa, Beclean city, Bistrița-Năsăud county*) 9

József PUSKÁS, Dan-Lucian BUZEA, Florentina MĂRCUȚI, Marius-Mihai CIUTĂ, Iuliana-Elisabeta BARTOK, Cercetările arheologice efectuate în anul 2024 în situl de la Sfântu Gheorghe–Hosszú, județul Covasna. Raport preliminar (*Archaeological research made in 2024 at the Sfântu Gheorghe–Hosszú site, Covasna County. Preliminary report*) 55

Corneliu BELDIMAN, József PUSKÁS, Dan-Lucian BUZEA, Bow and arrow use in the bronze age of the Eastern Transylvania, Romania. A recent discovery from Sântimbru, Harghita county (*Utilizarea arcului și a săgeții în epoca bronzului în estul Transilvaniei, România. O descoperire recentă de la Sântimbru, județul Harghita*) 95

Zsolt VISY, The archaeological excavation in the castellum of Inlăceni/Énlaka in 2024 (*Cercetări arheologice din castrul roman de la Énlaka/Inlăceni în 2024*) 119

STUDII DE ETNOGRAFIE, ISTORIE ȘI MUZEOLOGIE (*Studies in Ethnography, History and Museology*)

Florentina TEACĂ, Oieri covășneni. Ipostaze fotografice, publicistice, literare (*Shepherds from Covasna. Photographic, publicistic and literary aspects*) 131

Cosmina-Marcela OLTEAN, Patrimoniu imobil periclitat. Case tradiționale din nordul județului Harghita (*Endangered immovable heritage. Traditional houses from the north of Harghita county*) 155

Florina BĂNICĂ, Țesăturile de interior în colecția Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni (*The interior fabrics in the collection of the National Museum of the Eastern Carpathians*) 165

Lucian DAVID, Ionuț SEMUC, Aspecte privind alimentația ciobanilor lovișteni (*Some Dietary Customs of the Shepherds from Țara Loviștei*) 179

Florin HERȚEG, Portret de dascăl din a doua jumătate a secolul al XIX-lea: Ioan Bozocanu (1846-1897) (*Portrait of a teacher from the second half of the 19th century: Ioan Bozocanu, 1846-1897*) 193

Ovidiu-Constantin SAVU, Gabriela BULARCA, Livia DOBRESCU, Educație muzeală incluzivă și sprijin social (*Inclusive museum education and social support*) 209

Ioan OPRIȘ, Priorități românești în muzeografia asimetriilor contemporane (*Romanian priorities in the museography of contemporary asymmetries*) 217

CRONICA ACTIVITĂȚILOR MUZEULUI (*Activity report of the museum*)

Cosmina-Marcela OLTEAN, Cronica activității Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni pentru anul 2023 (*The National Museum of Eastern Carpathians Activity Report on 2023*) 225

Portret de dascăl din a doua jumătate al secolului al XIX-lea: Ioan Bozoceanu (1846-1897)

Portrait of a teacher from the second half of the 19th century: Ioan Bozoceanu (1846-1897)

Florin HERȚEG¹

Cuvinte cheie: Ioan Bozoceanu, profesor, școală, Brașov, Vâlcele-Covasna

Keywords: Ioan Bozoceanu, professor, school, Brașov, Vâlcele-Covasna

ABSTRACT

In the historical-documentary heritage administered by the National Museum of the Eastern Carpathians, there are some documentary evidences regarding professor Ioan Bozoceanu (1846-1897). He was born in Vâlcele, a village in the current Covasna county. A graduate of the famous school of the time, the Greek-Orthodox Gymnasium "Andrei Șaguna" in Brașov, with very good learning results, he continues his studies, with the help of a scholarship received from the "Transylvania" Society in Romania, at the Universities of Paris and Brussels. As a graduate and a doctor in mathematical sciences and philosophy at the University of Brussels, he returns to Brașov and becomes one of the emblematic teachers of the gymnasium where he was a student. For almost 23 years he taught mathematics and French, being highly appreciated by his colleagues and students.

Professor Ioan Bozoceanu was also active in public life, for many years he was the secretary of the parish committee in Brașov and a member of the committees of several meetings such as: the Gymnastics and Singing Meeting, the Meeting of Romanian Craftsmen, the Romanian House and others. He was also a member of the leadership of "Astra" and the Romanian National Party. At the end of 1896, due to health issues, he retired to his parental home in Vâlcele, where on January 16, 1897 he passed away. He was greatly regretted by his family, his hometown community, the Brașov community, his colleagues and students. Proof of the respect and appreciation he gained, he was led on his last journey by a large funeral cortege and many well-known newspapers, at the time, published articles dedicated to him, which praised the character, erudition and professionalism of Professor Ioan Bozoceanu.

În patrimoniul istorico-documentar administrat de Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe se află câteva mărturii documentare referitoare la Ioan Bozoceanu, profesor al școlilor române brașovene, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, om de cultură și militant pentru drepturile romanilor din Ardeal. Obârșiile sale sunt într-o cunoscută localitate din actualul județ Covasna, sa-

tul Vâlcele. Localitatea e cunoscută nu numai prin faptul că, efectele tămăduitoare ale apelor minerale de aici, știute încă din epoca romană, au dus în timp, la punerea bazelor unei stațiuni care, în epoca la care facem referire, era renumită și peste hotare. Iar pe plan cultural, localitatea Vâlcele era renumită pentru că aici au văzut lumina zilei mai multe personalități, slujitori ai bisericii, oameni de cultură sau de alte profesii liberale, care au ocupat înalte demnități ecleziastice sau laice. Astfel de exemplu, în satul Araci, actuala reședință

¹ Muzeograf la Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe, hertegflorin@yahoo.com.

a comunei Vâlcele, în secolul al XIX-lea s-au născut Mitropolitul Nicolae Colan, Episcopul Veniamin Nistor, scriitorul, profesorul și publicistul Romulus Cioflec ș.a.

Comuna Vâlcele se află situată în partea sud-vestică a județului Covasna la o distanță de 17 km față de reședința de județ, Sfântu Gheorghe și la 29 km de orașul Brașov, localitatea în care funcționa în epocă, o renumită școală românească. Piatra de temelie a acestei școli „ce avea să devină cel mai viguros izvor de cultură din Ardeal” a fost pusă de Andrei Șaguna, în septembrie 1851².

Școlile, alături de Biserica Sfântul Nicolae „au dat Brașovului românesc cele mai frumoase pagini de istorie culturală...”, dar imaginea școlii nu ar fi completă dacă nu s-ar face vorbire și despre profesorii acestora³.

Din acest corp profesoral de elită, în mare parte cu studii în mari centre universitare din Europa, a făcut parte și Ioan Bozoceanu.

Ioan Bozoceanu (fig. 1), cum am menționat deja, s-a născut în Vâlcele, la 1 aprilie 1846. A fost primul din cei patru copii, trei băieți și o fată, ai unei simple familii de agricultori, dar dornică să-l sprijine pentru a studia, chiar dacă acest lucru presupunea mari eforturi financiare.

Clasele primare și primul an de gimnaziu, le-a urmat la Sfântu Gheorghe continuându-și, apoi studiile la gimnaziul greco-ortodox din Brașov. A fost un elev silitor „fiind totdeauna unul din cei dintâi” și a terminat cursul gimnazial ca „stipendiat al societății „Transilvania” din București”⁴. Societatea a cărui bursier a devenit, a luat ființă din inițiativa studenților transilvăneni aflați la Universitatea din București, sub numele de „Constantia” (Statornicia), denumire care din 1867 a fost schimbată în „Transilvania”, devenind una dintre „cele

mai fecunde sprijinitoare ale tineretului român din Transilvania și Bucovina”⁵.

Ioan Bozoceanu a fost unul dintre cei 31 de studenți ardeleni și bucovineni beneficiari ai burselor acordate de societate în primii ani de activitate, care au studiat la Universitățile din Paris, Bruxelles, Torino, Viena, Graz, Berlin ș.a.

În toamna anului 1869 trei tineri, Mihai Străjanu, I. C. Drăgescu și Ioan Lăpedatu, au pornit cu poșta din București pentru a-și continua studiile în străinătate. Lor li s-a alăturat, din Brașov, Ioan Bozoceanu și au parcurs distanța până la Timișoara cu poșta. De acolo au continuat călătoria cu trenul. I. C. Drăgescu a pornit spre Italia pentru a studia medicina. Ceilalți trei tineri, printre care și Bozoceanu, au pornit spre Franța unde urmau să studieze, la Universitatea din Paris. Cu unul dintre tinerii plecați la acest drum, Ioan Lăpedatu, a legat Bozoceanu o prietenie frumoasă și statornică⁶.

Bozoceanu și Lăpedatu au urmat cursurile de filologie clasică, de istorie, de literatură franceză și de filozofie.

„Izbucnirea războiului franco-german l-a împiedicat în urmarea studiilor sale în Franța liberală și astfel a fost constrâns a părăsi această țară, ale cărei idei mari l-au inspirat atât de mult.”⁷ În împrejurările generate de război, Ioan Bozoceanu, împreună cu alți tineri studenți ardeleni aflați la studiu în capitala Franței, ajutați de Societatea Transilvania, au părăsit Parisul și au continuat să studieze în alte centre universitare din Europa.

Bozoceanu a plecat, alături de prietenul său Lăpedatu, la Universitatea din Bruxelles. Aici a început să studieze științele matematice, dar a continuat să se specializeze și în filozofie (fig. 2).

Stăruința și efortul depus au fost încununat cu obținerea doctoratului în filozofie și specializarea în științe matematice

² Pușcariu S., 1977, 474.

³ Pușcariu S., 1977, 498.

⁴ *Familia*, nr. 34, 24 august (5 sept) 1897, 407.

⁵ Dinescu L., 2010, 43.

⁶ Braharu D., 1936, VII-VIII.

⁷ *Albina Carpaților* nr. 34, 1878, 404.

la Universitatea din Bruxelles. La 26 iulie 1873 a obținut doctoratul în științe fizice și matematică⁸.

În regulamentul în baza căruia a primit bursa se preciza și faptul că „dorința societății este ca cei ce vor studia cu ajutorul ei, după terminarea studiilor, să continue a servi românismul în partea locului”⁹. Ioan Bozoceanu și-a respectat angajamentul și după terminarea studiilor în străinătate, s-a întors ca profesor la gimnaziul din Brașov, al cărui elev a fost.

După o perioadă, la 1 februarie 1874, a ocupat catedra de matematică și limba franceză la școala reală și cea comercială¹⁰.

În 1871 vechiul edificiu a fost completat cu două aripi, pentru clasele comerciale și reale, care au pornit pe rând, începând cu 1869. „Astfel institutul era acum trifurcat: gimnaziu, școală comercială și școală reală inferioară”¹¹.

Pentru că, cele trei școli aveau o singură conducere, în 1878, profesorii au cerut forului tutelar ca, „Școala comercială și reală să se pună pe viitor sub conducerea unui dirigent sau conducător al studiilor”. Printre cei șapte profesori care au semnat adresa din 7 iulie 1878 se afla și Ioan Bozoceanu¹². Deși demersul lor nu s-a soldat cu o aprobare, în forma dorită, totuși Consistoriul arhidiecezan a aprobat „separarea școalei reale de clasele inferioare ale gimnaziului și a instituit un director substituit sau prodirector...”¹³.

Aproape 23 de ani a lucrat Ioan Bozoceanu cu, „neobosit și rar zel spre a-și împlini chemarea grea de profesor și educator”¹⁴ și „în perioada 1878-1882 a fost și bibliotecarul bibliotecii centrale a școlilor”¹⁵.

Portretul său moral și profesional creionat de Gheorghe Chelariu „dirigintele școlii reale din Brașov” în discursul de rămas bun cuprinde trăsături precum: „...spirit ager, spirit continuu vioi, care adesea și-a încercat puterile sale la rezolvarea multor probleme actuale din viața noastră”; „Bărbat de o înaltă erudiție a fost el totdeauna un aderent înfocat al progresului, al ideilor liberale și știa să le apere cu o rară elocvență”; „Frumoasele sale cunoștințe, caracterul său solid, seriozitatea întregii sale ființe în orice afaceri ale vieții publice atrase asupra-i ochii tuturor oamenilor de valoare, chiar a străinilor”; „Vioi în discuții era deprins a respecta părerile altuia, ce i se părea greșit, combattea cu mare istețime, dar fără a vătăma sau a deveni personal. Manierele plăcute și purtarea delicată, ce-l caracterizau au influențat în mod salutar asupra întregului corp profesoral”¹⁶ ș.a.

De asemenea, de remarcat este faptul că, a păstrat în permanență o legătură strânsă cu familia și după decesul tatălui său, grija pentru întreaga sa familie, o mamă în vârstă, o soră și doi frați, a rămas pe seama lui¹⁷.

Profesorul Ioan Bozoceanu a fost activ și în viața publică. În 1881 când s-a stabilit „Programul național” a luat parte alături de alți fruntași ai românilor la „Conferința națională” din Sibiu. Mulți ani a fost secretar la comitetul parohial din Brașov-Cetate și membru în comitetele diferitelor reuniuni, cum a fost Reuniunea de gimnastică și de cântări, Reuniunea meseriașilor români, Casina română și altele. A fost, de asemenea, membru în conducerea „Astrei” și a Partidului Național Român¹⁸. A fost printre membrii fondatori ai Reuniunii sodalilor români din Brașov. Membrii fondatori conform regulamentul de funcționare „donau 20 de florini o

⁸ Angelescu C., 1943, 121.

⁹ Dinescu L., 2010, 43.

¹⁰ Bârseanu A., 1902, 581.

¹¹ Hodoș E., 1944, 41.

¹² Hodoș E., 1944, 42-43.

¹³ Hodoș E., 1944, 43.

¹⁴ Anuarul XXXIII, 1897, 47.

¹⁵ Bârseanu A., 1902, 581.

¹⁶ Anuarul XXXIII, 1897, 46-48.

¹⁷ Anuarul XXXIII, 1897, 48.

¹⁸ Anuarul XXXIII, 1897, 48.

dată pentru totdeauna pentru sprijinirea școlarilor din Brașov”¹⁹. Elevii primeau și instruire gratuită din partea profesorilor și Ioan Bozoceanu era unul dintre profesorii care prestau gratuit lecții de matematică pentru elevii care frecventau aceste cursuri²⁰.

Intrat în concediu, la începutul anului 1896, din cauza unor probleme de sănătate, Ioan Bozoceanu, la sfârșitul aceluiași an s-a retras la casa părintească din Vâlcele. La 16 ianuarie 1897 a trecut la cele veșnice.

După cum consemnează mai multe publicații ale vremii, dovadă a respectului și prețuirii de care se bucura, Ioan Bozoceanu a fost condus pe ultimul drum de un numeros cortegiu funerar din care a făcut parte și o delegație din partea corpului de profesori, în frunte cu directorul școlilor medii din Brașov, dl. Virgil Onițiu.

Articole dedicate lui Ioan Bozoceanu au fost publicate în „Familia” (fig. 4.) „Telegraful Român”, „Lumina”, „Tribuna poporului” (fig. 5) etc. (Anexa 1).

Potrivit unei corespondențe trimise publicației „Telegraful Român” de către un localnic din Vâlcele, publicată în numărul din 19 ianuarie 1897, în sat nu a mai fost demult „un public românesc atât de numeros și de distins, ca ieri” atunci când au primit „pe mulți dintre fruntașii Brașovului” care au venit „ca să-și împlinească ultima îndatorire față de un fiu al poporului nostru, un fiu, care prin muncă neobosită s-a ridicat pe sine și ne-a ridicat și pe noi în ochii lumii. Aproape întreg corpul profesoral de la școalele centrale ortodoxe române din Brașov și un număr considerabil de studenți, s-au grăbit să petreacă până la mormânt pe iubitul lor coleg și profesor: Dr. Ioan Bozoceanu, care a răpo-

sat în Domnul în Joia trecută”²¹.

Serviciul funerar a fost oficiat de protopopul Vasile Voina însoțit de patru preoți. Cuvântări funerare au ținut „parochul locului, Ioan Moga, a doua cuvântare a fost a profesorului de la școalele reale, George Chelariu”, iar la mormânt, „a mai vorbit cu multă căldură stud. cl II. Comercială Ioan. I. Lăpedatu, fiul răposatului profesor, Dr. I. Lăpedatu. ”Correspondența se încheie menționându-se că „cel mai distins fiu al poporului nostru de aici din sat” a lăsat „în nemângâiere o mamă bătrână de 80 de ani, o soră văduvă și un frate bun, Alexandru Bozoceanu, proprietar de farmacie în București”²². (Anexa 2)

Discursul funerar rostit de directorul școlii reale, profesorul George Chelaru (fig. 5) publicat în întregime în numărul XXXIII/1896-97 al Anuarului Gimnaziului, al Școlii Comerciale și Reale din Brașov (Anexa 3), a fost preluat în întregime de Tribuna Poporului (fig. 6) și parțial, în mai multe publicații.

Vie a rămas amintirea profesorului Ioan Bozoceanu în rândul foștilor săi elevi, chiar și peste ani, considerându-l pe acesta unul dintre profesorii ce au contribuit la prestigiul școlii românești brașovene.

Astfel, de exemplu, istoricul și omul politic, membru al Academiei Române, Ioan Lupaș, în 1936, într-o conferință ținută în aula liceului „Andrei Șaguna” din Brașov la 21.IX.1936 spunea că, „dintre profesorii care au contribuit, prin munca lor entuziastă și pricepută, la înălțarea prestigiului acestui liceu de sub Tâmpa, alături de numele vrednicilor directori Gavriil Munteanu, Ioan Meșotă, Ștefan Iosif, Ipolit Ilașevici, Virgil Onițiu, vom aminti și pe al profesorilor Ioan Popea, Ioan Bozoceanu, Ciprian Porumbescu, Nicolae Popovici, Lazăr Nastasi, Andrei Bârseanu, Dr. Nicolae și Ghiță Pop, Dionisie Făgărășanu, Pan-

¹⁹ *Asociațiunea pentru sprijinirea învățăcelor și Soldaților români din Brașov*, 1893,4.

²⁰ *Asociațiunea pentru sprijinirea învățăcelor și Soldaților români din Brașov*, 1893,7.

²¹ *Telegraful Român*, CEDMNC, Vâlcele, dos. nr. 32/1897.

²² *Telegraful Român*, CEDMNC, Vâlcele, dos. nr. 32/1897.

telimon Dimie, Valeriu Braniște, Gheorghe Dima, Vasile Goldiș, Alexandru Bogdan, Titu Liviu Blaga, Aurel Ciorteș și Ioan Petrovici pentru că, rămânând numai la cei trecuți pe plaiurile veciniei, să putem indica, în cadrele unei retrospecțiuni sumare, talentele creatoare care au împodobit catedrele acestui liceu inaugurat sub auspicii atât de fericite”²³.

De asemenea, Ion I. Lăpedatu, economist, om politic, ministru de finanțe, guvernator al Băncii Naționale a României și membru de onoare al Academiei Române, fiul lui Ioan Alexandru Lăpedatu, profesor de limbi clasice la Gimnaziul Superior gr-ort. brașovean, în memoriile sale povestește despre profesorul său de matematică arătând că, „În anul acela începusem și studiul algebrei, profesor avem pe regretatul Bozoceanu, care ne predă și franceza. Fost bun prieten cu tata în perioada studenției eu îmi dădeam toată silința să am rezultate bune la învățătură. Era un matematician foarte bun, cunoscut și recunoscut de toate cercurile de specialitate din Austro-Ungaria și de la București. Îmi aduc aminte că, atunci când a venit inspectorul școlar Victor Elischer de la Sibiu împreună cu dirigintele școlii

Gheorghe Chelariu, inspectorul m-a scos la tablă și am dezvoltat unele probleme. Pentru acest motiv, inspectorul l-a felicitat călduros pe profesor pe care-l considera un adevărat savant”²⁴.

Și lingvistul, istoricul literar, publicistul și academicianul Sextil Pușcariu, fost elev al școlii brașovene, în lucrarea „Brașovul de altădată”, prezentând amintiri despre profesori, menționează și pe Ioan Lăpedatu și Ioan Bozoceanu ca fiind „Doi din vechii bursieri ai Brașovului care au făcut studii în Franța și Belgia, lucru cu totul neobișnuit în Ardeal ” la acea vreme. Pe Lăpedatu spune că nu l-a apucat și despre Bozoceanu menționează că „se luptase pe străzile din Paris pe timpul Comunei” și îl portretizează astfel: „Parcă îl văd, înalt, drept și totdeauna scos ca din cutie, cu mustățile lui negre ca pana corbului și cu prince-nez-ul încadrat în ramă de aur”²⁵. Ne lasă astfel, un ilustrativ portret al unui dascăl de elită din a doua jumătate a secolului al XIX-lea al renumitelor școli românești din Brașov. De pe băncile acestora au ieșit „multi bărbați de seamă ai Ardealului, care au jucat un rol însemnat în viața culturală, politică și socială a acestei provincii...”²⁶.

²³ Lupaș I., 1937,5.

²⁴ Lăpedatu Ion I., 1998, 68.

²⁵ Pușcariu S.,1977, 498.

²⁶ Pușcariu S.,1977, 478.

Bibliografie / Bibliography

Anuarul XXXIII al Gimnasiului Mare Public Român de religiunea Greco-orientală din Brașov, al Școlei comerciale și reale și al școalelor centrale primare pe anul școlar 1896-97, Brașov, 1897.

Asociațiunea pentru sprijinirea învățăceilor și Soldaților români din Brașov. Informațiuni de la N.P. Petrescu președintele asociațiunei, 1893, Brașov: Tipografia A. Mureșian. https://dspace.bcucluj.ro/bitstream/123456789/85489/1/BCU-CLUJ_FP_S18870_1893.pdf, accesat la 26 noiembrie 2023.

Angelescu C. 1943. Studenți români în străinătate – Universitatea din Bruxelles, în *Studii și Cercetări Istorice*, Vol. XVIII, Iași: 119 – 126.

<http://dspace.bcu.iasi.ro/bitstream/handle/123456789/9873/Angelescu,%20C.,%20Studentii%20romani%20in%20strainatate...,%20Cercetari%20istorice,%20Vol.%20XVIII,%20nov.1943,%20p.%20119-126.pdf?sequence=1>.

Bârseanu A. 1902. *Istoria Școalelor Centrale Române Gr. Or. din Brașov Din incidentul jubileului de 50 ani al gimnasiului*, Brașov, <https://dspace.bcucluj.ro/handle/123456789/72835>, accesat la 20 noiembrie 2023.

Braharu D. 1936. Ion Al. Lapedatu (1844-1878) Note Bio-Bibliografice, în *Fraților Alexandru și Ion. I. Lapedatu la împlinirea vârstei de 60 de ani*, București: M.O. Imprimeria Națională: VII-XXII.

<https://dspace.bcucluj.ro/handle/123456789/149465>, accesat la 20 noiembrie 2023.

Dinescu L. 2010. Societatea „Transilvania” – un arbore cu adânci rădăcini în întreaga Românie, în *Dacoromania*, nr. 51, Alba-Iulia.

https://www.dacoromania-alba.ro/nr51/index_51.htm, accesat la 20 noiembrie 2023.

Hodoș E. 1944. Cu privire la trecutul școalelor confesionale ortodoxe române din Ardeal, în *Cercetări*, Seria Didactică, nr. 15, Sibiu. https://bcub.ro/lib2life/Cercetari_Hodos%20Enea_Sibiu_1944.pdf

Lapedatu Ion I. 1998. *Memorii și amintiri*, Iași: Editura Institutul European.

Lupaș I. 1937. Profesorul Ioan Alex. Lapedatu 1844-1878. O conferință istorică ținută

în aula liceului „Andrei Șaguna” din Brașov la 21.IX.1936, în *Țara Bârsei*, nr. 1, ianuarie-februarie, Brașov: 3-21. https://documente.bcucluj.ro/web/bibdigit/periodice/tarabarsei/1937/BCU-CLUJ_FP_280068_1937_009_001.pdf, accesat la 18 noiembrie 2023.

Pușcariu S. 1977. *Brașovul de altădată*, Cluj-Napoca: Editura Dacia.

Ziare și reviste

Albina Carpaților 34, 1878, Sibiu.

(Din Cuvântarea lui Ioan Bozocanu la înmormântarea lui Ion Al. Lapedatu), <https://dspace.bcucluj.ro/handle/123456789/39501>, accesat la 26 noiembrie 2023

Dreptatea 8, 24 ianuarie 1897, Timișoara. https://www.bcucluj.ro/sites/all/modules/custom/bcu_catalogs/data/cp/pdf/d/r/Dreptaete.pdf

Gazeta Transilvaniei 12, 17 ianuarie 1897, Brașov. https://www.bcucluj.ro/synfilebibdigit/periodice/gazetadetransilvania/1897/BCU-CLUJ_FP_P2538_1897_060_0012.pdf, accesat la 15 noiembrie 2023.

Familia 34, 24 august (5 sept) 1897, Oradea.

https://dspace.bcucluj.ro/jspui/bitstream/123456789/50896/4/BCUCLUJ_FP_279290_1897_033_034.pdf, accesat la 21 noiembrie 2023.

Telegraful Român, Sibiu, CEDMNC, Vâlcele, dos. nr. 480/1897, f.16.

Telegraful Român 8, 21 ianuarie (2 februarie) 1897. Sibiu. https://adt.arcanum.com/ro/view/TelegrafulRoman_1897/?pg=0&layout=s, accesat la 12 noiembrie 2023.

Tribuna Poporului 14, 23 ianuarie (4 februarie) 1897, Arad. https://documente.bcucluj.ro/web/bibdigit/periodice/tribunapoporului/1897/BCUCLUJ_FP_P2514_1897_001_0014.pdf, accesat la 15 noiembrie 2023.

ANEXA 1

„Dr. Ioan Bozoceanu. Sâmbătă în 30 ianuarie st. n. s-a înmormântat în Vâlcele (Elöpatak) mult regretatul profesor al școlilor medii gr.-or. române din Brașov, Dr. Ioan Bozoceanu, unul dintre cei mai zeloși dascăli românești și frunțași ai vieții sociale din Brașov. În frunte cu directorul gimnazial Virgiliu Onițiu și dirigentul de studii al școlilor reale Gheorghe Chelariu, aproape întreg corpul profesoral al școlilor numite s-a dus cu trăsuri la Vâlcele, ca să dea ultimul onor regretatului coleg. Tot astfel și școlarii răposatului prin prezența lor și-au arătat grațitudinea firească față de iubitul profesor. Prietenii noștri ne-au pus la dispoziție cuvântul funerar, pe care l-a rostit cu această ocaziune dl. George Chelariu, dirigentul de studii al școlii reale din Brașov. Acest cuvânt este o nimerită caracterizare a defunctului. Publicându-l în foișoara noastră atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra lui”.

(Tribuna Poporului nr. 14, Arad
Joi 23 Ianuarie (4 Februarie) 1897

„Salvez caracterul profesorului Dr. I. Bozoceanu, ca om și ca Român. Ca stipendist al societății „Transilvania” din București, care pune condiția, ca după terminarea studiilor universitare, stipendiștii ei să rămână în țară la noi și aici să contribuie la progresul poporului român, răposatul a rămas credincios angajamentului luat. Nu odată i s-a oferit ocazia, să treacă dincolo la o leafă mai mare, el însă cu caracter și inimă românească a preferat să rămână aici, să lupte cu greutate și să servească neamului său asuprit. Cu drept cuvânt a accentuat prof. Chelariu, că dintre stipendiștii amintitei societăți numai Dr. I. Bozoceanu și Dr. I. Lăpădatu au rămas consecvenți promisiunii date. Onoare și laudă ambilor defuncți!”

(Telegraful Român nr. 8 din 21 ianuarie 1897.
Fragment dintr-o corespondență din Vâlcele
despre înmormântarea lui Bozoceanu)

„Bozoceanu și-a îndeplinit totdeauna cu devotament chemarea sa de profesor și afară de aceea a luat parte activă la viața socială a Românilor brașoveni, funcționând ca membru în comitetele câtorva din reuniunile noastre din loc. Așa dânsul a funcționat mai mulți ani ca secretar al comitetului Reuniunii de cântări, al comitetului Reuniunii pentru sprijinirea meseriașilor români etc. Atins de o boală de nervi, dânsul se văzu silit a se retrage în concediu de la începutul anului acestuia școlar și moartea sa a fost cu atât mai neașteptată, căci până în zilele trecute dânsul se afla relativ destul de bine, petrecându-și timpul concediului aici în Brașov. Dintr-o dată însă boala sa se agravă, și fratele dânsului, dl. farmacist Al. Bozoceanu din București, văzând starea bolnavului, dispuse ca să fie transportat la casa părintească în Vâlcele, deoarece profesorul Bozoceanu n-a fost familist. Aici își află regretatul profesor sfârșitul său, lăsând în grea jale pe bătrâna sa mamă, pe frații și surorile sale”.

(Gazeta Transilvaniei, nr.12 din 17 ianuarie
1897. Fragment din notiță asupra răposatului
Bozoceanu, în care schițându-i pe scurt viața)

„Sâmbătă în 30 Ianuarie st. N-au fost depuse rămășițele pământești ale distinsului profesor de la școlile medii gr.or. române din Brașov Dr. Ioan Bozoceanu la eterna odihnă în cimitirul din comuna Vâlcele (Elöpatak). În aceeași căscioară de plugar, unde văzuse pentru prima oară lumina zilei și-a dat sufletul său după scurte suferințe în mâinile creatorului.

Corpul profesoral din loc, numeroșii săi cunoscuți și amici, poporul român deplânge în răposatul pe un bărbat erudit, multilateral, înzestrat cu un caracter de admirat.

Fiu de țărani simpli a știut să atragă în școală prin talentul și diligența sa uimitoare atenția profesorilor asupra sa.

Depunând examenul de maturitate cu distincțiune la școlile centrale române din Brașov și primind din partea societății de peste Carpați un stipendiu, și-a urmat la facultatea filosofică din Paris studiile mai departe. Izbucnirea războiului franco-german l-a împiedicat în urmarea studiilor sale în Franța liberală și astfel a fost constrâns a părăsi această țară, ale cărei idei mari l-au inspirat atât de mult; a trecut în Belgia și aici la universitatea din Bruxelles a luat cu distincțiune doctoratul în științele matematice.

Reîntors în patria sa străbună a ocupat la școlile medii catedra de profesor de matematică și fizică, în care calitate a muncit cu o rară abnegație 23 de ani până în momentele din urmă ale vieții sale. Pentru a ilustra firmul său caracter amintesc faptul însemnat, că el împreună cu neuitatul profesor Lăpădatu au fost unici bărbați, care ajutați fiind din partea societății *Transilvania*, a cărei menire specială a fost creșterea și ajutorarea tinerilor români pentru propagarea și ridicarea culturii poporului românesc de dincoace de Carpați, au rămas în patrie și au muncit până la moarte pentru acest scop sublim.

În special ce privește pe defunctul profesor Bozoceanu numai admira putem fermul său caracter, când aruncând o reprivire asupra activității sale ca profesor, îl vedem inspirat de ideile liberale câștigate în Franța, luptându-se cu spiritul moderat, care domnia la noi. N-a pierdut însă curajul, nici nu a părăsit patria, deși vedea zilnic cum ideile sale mari, înfrânte de spiritul moderat de aici se pierdeau cu încetul în zarea depărtării, deși dincolo de Carpați îi surâdea o soartă mai bună și mai liniștită.

Iată deci adevăratul bărbat român, care în zilele de grea încercare pentru el și pentru neamul său, a rămas la postul său neclintit până la sfârșitul vieții sale!

E naturală deci durerea, care a cuprins întreg Brașovul și jurul din incidentul morții acestui distins bărbat. O mare parte din cunoscuții și colegii defunctului au grăbit în dricul iernit să petreacă rămășițele sale la groapă, deși satul Vâlcele se află cam departe de Brașov. O parte însemnată din corpul profesoral în frunte cu directorul școlilor medii dl. Virgil Onițiu, vreo 30 de studenți din loc și o mulțime de țărani au asistat la înmormântare. Sevicul funebrel l-au săvârșit cinci preoți în frunte cu părintele protopop din Brașov Vasile Voinea, iar corul studenților din Brașov a executat cântecele funerare. Cuvântarea funerară a ținut-o părintele din Vâlcele Moga făcând în scurte cuvinte biografia răposatului și luând iertăciunile îndatinat. În numele profesorilor a rostit dl. profesor George Chelariu o cuvântare panegirică pătrunzătoare. A accentuat meritele răposatului atât ca profesor cât și ca membru în diferitele reuniuni române din loc; a dat apoi o icoană fidelă a caracterului ferm a răposatului profesor, care a stors lacrimi de durere tuturor prezenților. La mormânt a vorbit tânărul student de la școlile comerciale superioare Lăpădatu foarte frumos, luându-și adio în numele colegilor săi de la fostul lor profesor, care le-a fost un adevărat părinte sufletec.

Pe răposatul în Domnul îl deplâng afară de mulții săi amici mama lui, o țărăncă în etate de 80 de ani, o soră și fratele, farmacistul din București.

Un stâlp falnic al neamului nostru s-a stins, servească- ne faptele sale și caracterul său de un exemplu luminator în viața noastră.

Fie-i țărâna ușoară și amintirea lui în veci neuitată!"

(Dreptatea nr. 8 din 24 ianuarie 1897,
corespondență despre înmormântarea
Dr. I. Bozoceanu)

ANEXA 2

Correspondență particulară a „Telegrafului Român”.

Vâlcele, (Elöpatok) 19 Ianuarie v. 1897

Domnule Redactor!

De multă vreme n-a mai fost la noi în sat un public românesc atât de numeros și de distins, ca ieri; nu pentru-că noi locuitorii suntem puțini, iar vara băile noastre sunt aproape pustii, - grație ultrașovinismului administrației ungurești, care nici muzicanților nu le mai permite să cânte și românește. Boierii din România, cari au contribuit cu napoleonii lor la ridicarea băilor noastre, s-au dezgustat din cauza aceasta ne-au părăsit aproape cu desăvârșire.

Ieri însă pe la 11 ore a.m. am avut onoare, să primim în satul nostru pe mulți dintre fruntașii Brașovului. Causa, care i-a adus, a fost, durere, cât se poate de tristă. Ei au venit, ca să-și împlinească ultima îndatorire față cu un fiu al poporului nostru, un fiu, care prin muncă neobosită s-a ridicat pe sine și ne-a ridicat și pe noi în ochii lumii. Aproape întreg corpul profesoral de la școlile centrale ortodoxe române din Brașov, delegații etoriei și un număr considerabil de studenți, s-au grăbit să petreacă până la mormânt pe iubitul lor coleg și profesor: Dr. Ioan Bozoceanu, care a răposat în Domnul în Joia trecută.

Serviciul funerar s-a început la ora 12½ a. m. Au slujit: Protopresbiterul Vasile Voina asistat de 4 preoți: Ioan Moga, parohul locului; Dionisie Nistor, paroh în Árpatak (n.n. Araci); Ioan Bucșa, paroh în Arini și Dr. Vasile Saftu, paroh în Brașov. Răspunsurile la ectenii și alte două cântări le-a executat exact și frumos corul studenților; iar în strana stângă a cântat celelalte cântări bisericești obișnuite la morți profesorul Nicolae Bogdan. Accentuez cu intenție ne acest din urmă fapt, pentru că e foarte îmbucurător cu deosebire în împrejurările de astăzi când, durere, inteligența noastră e cam înstrăinată de biserică. Il accentuez, pentru că el dovedește în favorul aceluia,

care l-a săvârșit, o plăcere în cântările bisericesci și o iubire către biserica sa. Îl accentuez, pentru că, după părerea mea, nici odată ca astăzi n-a fost și nu este așa de necesar, ca cu toții, unul ca unul, cu mic și mare, să ne iubim și să ne apărăm biserica noastră, ca pe ochii noștri din cap. Îl accentuez, pentru-că „iubirea bisericii” a fost în totdeauna și este și astăzi o datorință, și în același timp și o virtute, care împodobește pe ori și care om din lume și în special pe un profesor de la o școală confesională, căruia îi încredințează națiunea ce are ea mai scump pe lume: Creșterea națională și bisericească a tinerimei!

Cea dintâiu cuvântare funerară a ținut-o parohul locului, Ioan Moga; a doua profesorul de la școlile reale, George Chelariu. Din vorbirea acestuia, o schiță foarte bine reușită a vieții răposatului, evidențiez ca un fir roșu, caracterul prof. Dr. I. Bozocenu, ca om și ca român. Ca stipendist al societății „Transilvania” din București, care pune condiția, ca după terminarea studiilor Universitare, stipendiștii ei să rămână în țară la noi și aici să contribuie la progresul poporului român, răposatul a rămas credincios la angajamentu lui luat. Nu odată i s-a oferit ocazia, să treacă dincolo la o leafă mai mare, el însă cu caracter și inimă românească a preferit să rămână aici, să lupte cu greutate și să servească neamului său asuprit. Cu drept cuvânt a accentuat prof. Chelariu, că dintre stipendiștii amintitei societăți numai Dr. I. Bozocenu și Dr. I. Lăpedatu au rămas consecvenți promisiunii date. Onoare și laudă ambilor defuncți!

Sicriul încărcat de ramuri, a fost dus la mormânt de 8 studenți.

Aici a mai vorbit cu multă căldură stud. cl II. comercială, fiul al răposatului profesor, Dr. I. Lăpedatu.

Astfel s-a săvârșit înmormântarea celui mai distins fiu al poporului nostru de aici din sat, lăsând în nemângâiere o mamă bătrână de 80 de ani, o soră văduvă și un frate bun, Alexandru Bozocenu, proprietar de farmacie în București.

Astfel a dispărut dintre noi, prof. Dr. Ioan Bozocenu, după ce a funcționat cu zel și devotament 23 de ani de zile la școlile centrale ortodoxe române din Brașov.

D-zeu să-l ierte!

V.

(CEDMNC, „Telegraful Român”, Vâlcele,
dos. nr. 480/1897, fila 14-16)

ANEXA 3

Dr. Ioan Bozoceanu

Discurs funerar

Rostit de Dl. dirigent al școlii reale George Chelaru

*...și gânduri
Ce-au cuprins tot universul,
încap bine 'n patru scânduri*

Acest vers al marelui nostru poet Eminescu îmi vine în minte văzând nimicnicia ființei omenești.

Câte nu află și iscodește un geniu îndrăzneț? Când străbate în zbor falnic căile universului sau pătrunde în afunzimile pământului descoperind noi corpuri, noi formațiuni; când cercetează izvorul vieții organice sau analizează sublimele legi ale gândirii, - descoperă lumi necunoscute și ființe încă nevăzute. Dar să ridice vălul de pe taina cea mare a sfârșitului nostru, în zadar s-a încercat.

În aceste triste momente, vedem ce mici suntem, și cu sfială trebuie să ne plecăm înaintea unei firi atotputernice!

Înaintea noastră, jalnici ascultători, zac mute rămășițe pământești ale unui spirit ager, ale unui spirit continuu vioi, care adesea și-a încercat puterile sale la rezolvarea multor probleme actuale din viața noastră, - iar sufletul său bate acum la porțile unei lumi necunoscute!

Sunt rămășițele neuitatului nostru frate Dr. Ioan Bozoceanu, care prea grabnic ne-a părăsit lăsând un gol simțit în urma sa.

De mult presimțeam noi pierderea acestui valoros bărbat. Înzestrat de la natură cu o constituție fizică destul de tare

și cu excelente însușiri sufletești, nimeni nu s-ar fi cugetat, că va părăsi așa curând terenul de muncă, câmpul de luptă, care-i plăcea atât de mult. O boală ascunsă începuse de mai multă vreme să roadă la rădăcina acestui stejar puternic și-l culcă pe neașteptate la pământ.

Iată istoria vieții sale în câteva trăsături generale: Născut în sânul poporului, din părinți agronomi de aici din Vâlcele (Előpatlak) în 1 April 1846 regretatul nostru frate a înțeles și a iubit totdeauna poporul interesându-se de dorințele și durerile sale. Școala primară și prima clasă gimnazială a învățat-o în orașelul Sângeorgiu (Sepsiszentgyörgy – nn. Sfântu Gheorghe) din apropiere, iar celelalte le-a făcut la gimnaziul român din Brașov tot cu succes strălucit servind tinerimii contemporane de model atât prin diligență cât și prin o purtare distinsă. Studiile universitare și le-a făcut la Paris și Bruxelles specializându-se în științele matematice. Luând la universitatea din Bruxelles doctoratul în filosofie cu distincțiune, s-a întors în țara strămoșească și s-a stabilit ca profesor la gimnaziul român din Brașov, al cărui școlar fusese odinioară. Mai târziu deveni profesor de matematică și limba franceză la școala reală și cea comercială. Aproape 23 de ani a lucrat el neobosit și rar zel spre a-și împlini chemarea grea de profesor și educator la institutele noastre de cultură, care îl jelesc astăzi atât de mult.

Pe când studia în străinătate a fost ajutorat de societatea „Transilvania” din București cu obligația de a-și dedica popoului de aici din țară serviciile sale. Pe mulți tineri i-a ajutat societatea „Transilvania” cu asemenea condițiuni dar, după terminarea studiilor mai toți au părăsit țara căutându-și dincolo de Carpați fericirea lor. Numai Bozoceanu și neuitatul profesor Lăpedatu au rămas credincioși obligației lor, după cum credincios a fost el principiilor sale în toate împrejurările vieții, - caracter de o statornicie exemplară.

Reîntors în patrie din Franța, din țara libertății și a ideilor mari, tânărul profesor a trebuit să vină numaidecât în conflict cu spiritul moderat, ce domina pe atunci aici și astfel își văzu idealurile sale, unul câte unul, pierzându-se în zarea depărtării. Așa se explică întrucâtva nemulțumirea și pesimismul, de care a fost el cuprins în decursul vieții sale, care a fost așa zicând o notă caracteristică a firii sale.

Bărbat de o înaltă erudiție a fost el totdeauna un aderent înfocat al progresului, al ideilor liberale și știa să le apere cu o rară elocvență.

La umbra stindardului libertății din Franța și-a terminat educația sa, și credincios i-a rămas acestui stindard până la moarte.

Frumoasele sale cunoștințe, caracterul său solid, seriozitatea întregii sale ființe în orice afaceri ale vieții publice atrase asupra-i ochii tuturor oamenilor de valoare, chiar a străinilor.

Ca profesor era aspru, dar drept. Tendința și ținta sa era de a forma din tinerii noștri caractere tari, care să reziste ca stâncile vijeliilor atât de dese din viața Românilor. Între colegi a fost totdeauna iubit și respectat.

Vioi în discuții era deprins a respecta părerile altuia, ce i se părea greșit, combattea cu mare istețime, dar fără a vătăma sau a deveni personal.

Manierele plăcute și purtarea delicată, ce-l caracterizau au influențat în mod salutar asupra întregului corp profesoral.

La multe ocazii arăta o multă plăcere de a contrazice, de a nega, lucru, ce pe mulți îi inducea în eroare în privința adevăratei sale firi, însă cine-l cunoștea mai bine știa că sun exteriorul mândru și rece bate o inimă caldă și simțitoare pentru toate suferințele fraților săi.

Și câte nu a făcut pentru ai săi de acasă? Murind de mult tatăl său de mai mulți ani a rămas grija pentru întreaga familie rămas pe capul său: o mamă gârbovită de povara anilor și a vremurilor grele, o soră și doi frați, - tuturor le-a fost el un puternic sprijin și singurul izvor de mângâiere.

Dr. Ioan Bozoceanu era o figură marcantă în Brașov și o persoană distinsă în societatea română. El a luat parte cu viu interes la toate afacerile și acțiunile noastre mai importante. La anul 1881 când s-a stabilit „Programul național” îl aflăm și pe dânsul între fruntașii Românilor în „Conferința națională” din Sibiu. Mulți ani de-a rândul a fost secretar la comitetul parohial din Brașov-Cetate și membru în comitetele diferitelor reuniuni, cum e Reuniunea de gimnastică și de cântări, Reuniunea meseriașilor români, Casina română și alt.

Cu semne neșterse au rămas întipărite urmele neobositei și rodnicei sale activități în anele acestor instituțiuni culturale, care cu sinceră întristare deplâng pierderea lui. Și acum cu adâncă durere ne luăm noi „rămas bun” de la acest luminat și distins bărbat, care prea de timpuriu grăbește spre acele locuri, de unde nu mai este reîntoarcere.

Pleacă deci în pace, iubit coleg și frate, pleacă în acele regiuni sublimе, unde nu e durere și dezamăgire; numai acolo va afla nobilul său suflet mulțumirea și liniștea, ce în zadar ai căutat pe această lume!”

(Publicat în *Anuarul XXXIII al Gimnaziului Mare Public Român de Religiuinea Greco-Orientală din Brașov, al Școalei Comerciale și Reale și al Școalelor Centrale Primare, pe anul școlar 1896-97*, Publicat de Virgil Onițiu Directorul Școalelor Medii, Tipografia A. Mureșianu, Brașov, 1897, p. 46-48)

Fig. 1. Dr. Ioan Bozoceanu (sursa: Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, 17498).

Fig. 1. PhD. prof. Ioan Bozoceanu (source: National Museum of the Eastern Carpathians, 17498).

Fig. 2. Ioan Bozoceanu la Bruxelles (sursa: Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, 21826).

Fig. 2. Ioan Bozoceanu in Brussels (source: National Museum of the Eastern Carpathians, 21826).

Fig. 3. Dr. Ioan Bozoceanu (în centru) la Brașov (sursa: Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, 21837).

Fig. 3. PhD. prof. Ioan Bozoceanu (in the center) in Brașov (source: National Museum of the Eastern Carpathians, 21837).

Numerul 34. Oradea-mare 24 august (5 sept.) 1897. Anul XXXIII.
Ese duminica. Abonament pe an 8 fl., pe $\frac{1}{2}$ de an 4 fl., pe trei luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei.

Din valurile vieții.

Amintiri.

(Urmare.)

Instinctiv îmi închideam
găseam-o...
dând că doară mai
clar voi vedea chipul
ei, și-mi cuprindeam
cu tărie pieptul, doar
voi pute împiedeca cu mâ-
nile nebuna și pătimașă
săvârșire a inimii mele.
Dar un glas sever, porun-
citor, se auzi de-odată și
numai atunci pricepurăm
că trebuie să se sfârșească
jocul. Am mers cu toții
în casă și peste puțin timp
Dora cu mamă-sa se gă-
tau să plece. Eu și pri-
etnul meu Jules le însoți-
răm până acasă și nu știu
cum s'a nimerit așa, că eu
cu Dora am reușit la urmă.
Am început a-i istorisi o
mulțime de minunății pos-
sibile, și ea ridea cu poftă.
De câte-ori înse vre-un
treceător ne ieșă în cale,
totdeauna îmi se părea că el
a și pătruns în taina inii-
mii mele, și atunci cu-
vințele mi se încreau în
nehotărâre, o roșăță a-
prinsă îmi inunda fața pe-
de-a ntregul, și rușinat

DR. IOAN BOZOCEANU.

peste măsură, îmi plecam
ochii, ca și când și eu aș
fi înțeles ironia acestei
iubiri nevinovate.

Ajunși la poarta lor, nu
am mai putut să scap de
Dora până ce nu am în-
trat și eu, ca să văd ce
frumoasă li e grădina. O
grădinuță cu flori mărgini-
dote laturi ale casei și
Dora-mi spunea că ea sin-
gură a îngrijit-o toată, îmi
arăta florile din straturi,
îmi spunea când s'au ve-
tejit ghioceli și când o să
înfiorească rozele din dos-
sul ferestrei, și toate a-
ceste le spunea cu atâta
drăgălășie, încât toate vie-
țile mi le-aș fi jertfit, nu-
mai să o pot asculta mereu.

Nu știu dacă careva
dintre noi va fi presimțit
atunci, că din aceasta în-
tâlnire nevinovată se va
naște în scurtă vreme un
amor așa de ferbinte și așa
de bogat și variat în con-
turile lui. Atâta înse știu,
că la despărțirea noastră,
când Dora mi-a oferit o
floare și m'a rugat să o
păstrez pentru totdeauna,
un eutremur lin am simțit
în întreaga firea mea și o
credință sfântă într'un vii-
tor frumos, mi-a limpedit

84

Fig. 4. Revista „Familia” nr. 34 din 25 august (5 septembrie) 1897,
care publică pe prima pagină o fotografie a lui Ioan Bozocanu.

Fig. 4. „Familia” Magazine no. 34 of August 25th (September 5) 1897,
which publishes a photo of Ioan Bozocanu on the front page.

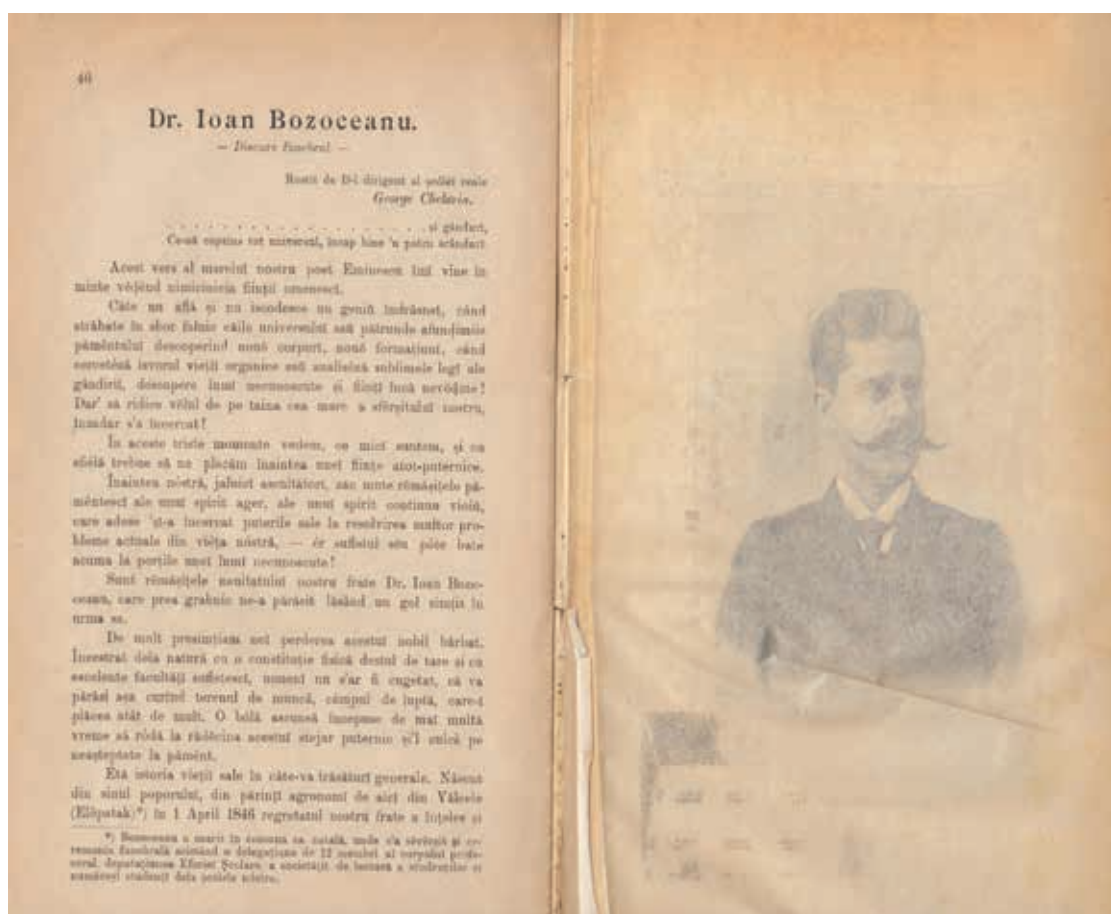

Fig. 5. Fragment din discursul funerar rostit de directorul Școlii reale din Brașov, George Chelaru, publicat în Anuarul XXXIII al Gimnaziului Mare Public Român de Religie Greco-Orientală din Brașov, al Școalei Comerciale și Reale și al Școalelor Centrale Primare, pe anul școlar 1896-97, publicat de Virgil Onițiu Directorul Școalelor Medii, Tipografia A. Mureșianu, Brașov, 1897 (sursa: Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, 17498).

Fig. 5. Passage from the funeral speech given by the director of the Real School in Brașov, George Chelaru, published in the XXXIII Yearbook of the Romanian Great Public High School of Eastern Greek Religion in Brașov, of the Commercial and Royal School and of the Central Primary Schools, for the school year 1896-'97, published by Virgil Onițiu Director of Secondary Schools, Tipografia A. Mureșianu, Brașov, 1897 (source: National Museum of the Eastern Carpathians, 17498).

207

